

N:o 21.

Ank. till Riksd. kansli den 15 april 1907, kl. 12 midd.

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ordningsstadga för rikets landsbygdskommuner.

Uti en vid innevarande Riksdag inom Andra Kammarerna väckt motion, n:o 35, har herr *C. Sandquist* hemställt, »att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och snarast möjligt för Riksdagen framlägga förslag till ordningsstadga för rikets landsbygdskommuner.»

Såsom motivering för denna hemställan har herr *C. Sandquist* anført följande.

»Oaktadt allt nykterhetsarbete, som förekommit såväl utom som inom Riksdagen, oaktadt de förbättringar, som i nykterhetens och sedlighetens syfte må hafva åstadkommit »angående försäljning af brännvin, vin och öl», och trots kommunernas med framgång krönta sträfvanden att förhindra äskade utskänkningsrättigheter af berörda drycker, fira dock ännu dryckenskapens och sedeslöshetens befrämjare mångenstädes inom landsortskommunerna sina triumferande och demoraliserande orgier. — Man arrangerar offentliga baltställningar med *hög afgift*. Under spritupprymd sinnesstämning »dansar man julen ut» flera kvällar, ja nätter å

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 21 Haft. (N:o 21.) 1

rad. »Man dansar ut det gamla året» långt in på det nya årets första timmar. Ibland anordnarne af dessa tillställningar finner man icke så sällan just sådana personer, som vägrats rättighet till försäljning af vin och öl. — Sålunda hänar man kommunernas försök att befrämja nykterhet, sedlighet och god ordning. Sålunda ockrar man på ungdomens lidelser; sålunda demoraliserar man densamma. Sålunda omintetgör man ock ett af de viktigaste villkoren — sparsamhet — för egnahemsfrågans lösning.

Att de stora utgifter, som kommunen och staten vidkännas för folkupplysningens befrämjande, äfvensom det frivilliga arbete, som äger rum för ungdomens förädling, därigenom i hög grad göras ofruktbärande, det ligger i öppen dag. — Indignationen uti de trakter, där detta sorgliga förhållande äger rum, är därför med skäl mycket stor.

Uti Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse angående ändring i ordningsstadgan för rikets städer af den 10 december 1886 (Bil. till motionen) finnes tydligt stadgadt, huru anställandet af bal och andra nöjeställningar skall behörigen »anmälas», »ordningsföreskrifter» meddelas, äfvensom huru sådana tillställningar kunna bötfällas och inhiberas.

Rikets städer, köpingar, hamnar, fisklägen och jämväl »visst område invid eller i närheten af stad» äro sålunda skyddade gent emot påträngande nöjeställningar af demoraliserande art.

Landsbygdens kommuner stå däremot i detta afseende *absolut vanmäktiga*. Ty den rättighet, som enligt 7 § i kungl. förordningen den 21 mars 1862 tillerkännes kommunalstämma rörande upprättande af »ordningsstadgar», är af så minimal betydelse, att begagnandet af densamma resulterar uti en bekräftelse på denna absoluta vanmakt.

Ordningsstadga för rikets landsbygdskommuner, i tillämpliga delar öfverensstämmande med ordningsstadgan för rikets städer, innehållande effektiv rättighet för kommunerna att skydda sig emot påträngande och demoraliserande tillställningar, synes mig därför vara af behovet påkallad.»

I förevarande motion framhålles behovet af en ordningsstadga för rikets landsbygdskommuner. Motionen är föranledd å ena sidan däraf, att i vissa trakter å landsbygden förekommit dryckenskap och oordningar i samband med offentliga danstillställningar, och å andra sidan af det förhållandet, att befintliga lagstadganden förmenas icke lämna landsbygdskommunerna tillräckligt skydd mot dylika uppträden.

Motionären har icke förbisett, att § 7 i kungl. förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet tillerkänner kommunalstämma rättighet att uppgöra ordningsstadgar för kommunen, men han anser denna rättighet vara »af så minimal betydelse, att begagnandet af densamma resulterar uti en bekräftelse på» landsbygdskommunernas »*absoluta vannakt*» i detta afseende. Däremot hänvisar motionären till §§ 13 och 30 i gällande ordningsstadga för rikets städer, sådana dessa §§ lyda enligt kungl. kungörelsen den 10 dec. 1886, och håller han före, att de platser och områden, för hvilka dessa §§ gälla, genom desamma äro skyddade gent emot påträngande nöjestillställningar af demoraliserande art. Liknande bestämmelser borde därför inrymmas i en ordningsstadga för rikets landsbygdskommuner.

I § 7 af kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 lyder andra momentet sålunda: »Kommunalstämma äger jämväl att för upprätthållande af de ordningsstadgar, som kommunalstämma kan finna skäl att för kommunen uppgöra, bestämma viten, från och med en till och med tjugo riksdaler riksmünt, hvilka dock, för att blifva gällande, måste vara af Konungens befallningshafvande pröfvade och godkända».

Då motionären förklarar denna bestämmelse vara af »minimal betydelse», så torde han syfta på det förhållandet, att vederbörande myndigheter i en del fall vägrat stadfästa af kommunalstämma uppgjorda ordningsstadgar. Utskottet har sökt förskaffa sig kännedom om sådana fall, i hvilka ärenden af denna art varit föremål för myndigheternas pröfning, och har utskottet därvid kunnat inhämta följande.

Under åren 1899—1902 hafva Konungens befallningshafvande i två fall ogillat men i fyra fall gillat af kommun antagna ordningsstadgar.

De två förstnämnda fallen rörde sig om

1) vitesförbud mot viss person att upplåta lokal för dansgillen;
 2) vitesförbud för oljud, fylleri eller förargelseväckande uppförande å byvägar och gemensamma strandplatser, som ej vore af enskild disponerade;
 de fyra senare fallen rörde sig om

3) vitesförbud för viss person att upplåta en viss dansbana;
 4) » » » » » » » » danslokal;
 5) ordningsstadga angående försäljning af vin, maldrycker, kokadt kaffe och andra tillagade, icke spirituösa drycker;

6) ordningsstadga, hvarigenom vid vite af högst 20 kr. hållande af lekstugor och dansgillen förbjöds å sön- eller helgdagar öfver hufvud

samt å andra dagar utan att anmälning skett hos kommunalnämndens ordförande.

Vid samtliga dessa fall hafva besvär anförts öfver Konungens befallningshafvandes beslut, hvilket i fallen 1, 2, 3 och 4 stadfäst af Kungl. Maj:t, men i fallen 5 och 6 blifvit af Kungl. Maj:t upphäfdt.

Slutligen har i ett fall, där kommunen (i motionärens hembygd) antagit följande ordningsstadga: »Den, som upplåter rum eller plats å sina ägor för offentlig danstillställning, böte 20 kronor», — Konungens befallningshafvande ogillat kommunalstämmans ifrågavarande beslut. Öfver Konungens befallningshafvandes utslag i detta fall hafva besvär icke anförts.

Af de relaterade fallen har utskottet visserligen icke kunnat bilda sig något klart begrepp rörande gränserna för det område, inom hvilket kommunerna kunna röra sig vid uppgörandet af ordningsstadgar med utsikt att få dessa af vederbörande myndigheter godkända. Åtminstone Konungens befallningshafvande synas inom olika län och vid skilda tider haft något olika uppfattning om hvad som kan och bör inrymmas i en dylik ordningsstadga. Likväl synes man icke med fullt fog kunna beteckna ifrågavarande rätt för kommunerna att uppgöra ordningsstadgar såsom alldeles betydelselös. De upprättade »ordningsstadgarna» hafva dock vunnit fastställelse i två fall af sex, där ärendet dragits under Kungl. Maj:ts pröfning. Och beträffande öfriga relaterade fall kunna ju giltiga skäl för vägran af fastställelse hafva funnits, utan att däraf behöfver följa, att kommunernas ifrågavarande rätt att uppgöra ordningsstadgar bör betraktas såsom varande utan värde. Öfver hufvud taget vill det synas, som om det förhållandet, att berörda stadgande i § 7 af kungl. förordningen angående kommunalstyrelse på landet hittills varit af ringa verkan för stäffjande af oordningar inom landsbygds kommunerna, mera beror därpå, att man i allt för ringa utsträckning gjort bruk af detsamma, än på att stadgandet i och för sig skulle vara af mindre tillfredsställande beskaffenhet.

Utskottet anser sig därjämte böra framhålla, att omförmälda stadgande alldeles icke är det enda, som står till buds för bekämpandet af sådana oordningar och störande uppträden som de af motionären beskrifna. Dessa oordningar och uppträden synas nämligen samtliga haft sitt upphof i ett olagligt tillhandahållande af rusdrycker, och den närmaste utvägen för deras motarbetande och förhindrande torde alltså ligga i tillämpandet af gällande föreskrifter i de kungl. förordningarna den 9 juni 1905 ang. försäljning af brännvin och ang. försäljning af vin och öl.

Ur den förstnämnda af dessa förordningar må här anföras:

36 §.

1. Den, som genom detaljhandel afyttrar brännvin utan att i stadgad ordning hafva förvärfvat rättighet därtill eller som, på sätt i § 3 sägs, fördelar brännvin mellan flera köpare eller, mot föreskriften i § 1 mom., tillhandagår med anskaffande af brännvin, böte första gången från och med trettio till och med sextio kronor och andra gången från och med sextio till och med etthundratjugo kronor. Den, som tredje gången eller oftare beträdes med sådan förbrytelse, dömes till böter från etthundratjugo till och med sexhundra kronor eller till fängelse i högst ett år.

I förordningen angående försäljning af vin och öl stadgas:

1 §.

Försäljning af vin eller öl må ej bedrifvas af annan än den, som därtill erhållit tillstånd eller enligt denna förordning utan särskildt tillstånd är därtill berättigad. — — — —

7 §.

1. Tillstånd att utskänka vin eller öl meddelas af Konungens befallningshafvande.

10 §.

Konungens befallningshafvande äga jämväl att — — lämna tillstånd att vid bestämdt tillfälle utskänka vin eller öl.

33 §.

1. Den, som utan att vare sig därtill hafva erhållit tillstånd eller eljest vara därtill berättigad
utskänker vin eller öl, eller
till afhämtning eller försändning försäljer sådana drycker, böte första gången från och med 10 till och med 50 kronor, andra gången från 50

till och med 100 kronor och tredje gången från 100 kronor till och med 300 kronor.

Slutligen må ock erinras om följande föreskrifter i förordningen angående försäljning af tillagade, alkoholfria drycker samt svagdricka:

3 §.

1. Vill någon, som ej enligt 2 § är därtill berättigad, bedrifva utskänkning af tillagade, alkoholfria drycker eller svagdricka, göra därom skriftlig anmälan — — — på landet hos länsmanen, — — — —.

4 §.

Anmälan eller tillstånd, hvarom sägs i 3 §, erfordras ej för rätt att tillfälligtvis, vid allmän sammankomst eller tillställning, genom föranstaltande af den, som anordnat sammankomsten eller tillställningen, utskänka tillagade, alkoholfria drycker eller svagdricka.

8 §.

3. Därest vid marknad — — — eller då eljest större folksamling äger rum, utskänkning af tillagade, alkoholfria drycker eller af svagdricka visar sig föranleda oordningar, må polismyndighet i stad och kronobetjänt å landet omedelbarligen förbjuda och, om förhållandet sådant påkallar, förhindra utskänkningens fortsättande vid tillfället. Enahanda befogenhet tillkommer polismyndighet i stad och kronobetjänt på landet jämväl i fall utskänkning, som tillfälligtvis utöfvas vid allmän sammankomst eller tillställning, visar sig föranleda oordningar.

10 §.

1. Den som utan att hafva undfått bevis, att anmälan behörigen skett, där sådan är föreskrifven, eller utan tillstånd, där sådant erfordras, utskänker tillagade, alkoholfria drycker eller svagdricka, böte från och med 5 till och med 50 kronor,

Där olaglig utskänkning af brännvin eller af andra spritdrycker äger rum och föranleder uppträden af den beskaffenhet, som i motionen skildras, där har man uppenbarligen, såsom förut påpekats, i första hand att tillse, det nu anförda och andra redan befintliga föreskrifter angående rusgifvande dryckers försäljning blifva efterledda. Däremot torde föga vinnas genom att nya stadganden och ordningsföreskrifter utfärdas, hvilka äfven de måste bli utan verkan, därest de icke bringas i tillämpning.

I den af motionären åberopade ordningsstadgan för rikets städer förekomma i § 13 bestämmelser därom, att baler och andra nöjeställningar skola hos vederbörande polismyndighet anmälas, att erforderliga ordningsföreskrifter skola af polismyndigheten kunna för dem meddelas och att förnyandet af dylika tillställningar under vissa förhållanden kan förbjudas äfvensom att förseelser mot hvad sålunda är stadgadt medföra bötesansvar. Att döma af motionärens framställning synes det vara företrädesvis just dessa bestämmelser, som enligt hans mening borde upptagas i en ordningsstadga för rikets landsbygdskommuner i syfte att bereda dessa skydd mot påträngande nöjeställningar af demoraliserande art. I afseende härå anser sig emellertid utskottet böra påpeka följande. Sådana »offentliga baltillställningar med hög afgift», om hvilka motionären strax förut i sin framställning talat, och hvilka synas ha föranledt motionen, torde väl som regel få anses anordnade i strid med gällande föreskrifter angående rusdrycksförsäljning, och beträffande dem kan någon anmälningsplikt sålunda näppeligen ifrågakomma. För så vidt den erlagda afgiften i sin helhet eller till någon del skall utgöra betalning för vid tillfället utskänkt spirituosa, äro de i stället att anse som förbjudna. Anmälningsplikten skulle alltså, hvad landsbygden angår, komma att gälla väsentligen blott nöjeställningar, fester och dylikt, vid hvilka antingen ingen utskänkning alls förekomme eller ock utskänktes endast alkoholfria drycker, såsom kaffe, té, chokolad m. m. Härvidlag åter bör erinras, att för utskänkning af alkoholfria drycker, äfven tillfälligtvis och på landsbygden, har förut gällt anmälningsplikt, men att denna afskaffades, hvad tillfälligt anordnad utskänkning angår, så nyligen som år 1905. Genom bifall till motionärens förslag skulle man i själfva verket uttala sig för ett återinförande af denna anmälningsplikt, utvidgad till att afse äfven nöjeställningar, fester m. m., vid hvilka ingen utskänkning alls vore anordnad.

Hvad det ojämförligt större antalet landsbygdskommuner vidkommer, torde bestämmelser om en dylik anmälningsplikt icke vara af behovet

påkallade. Däremot skulle sådana bestämmelser med hänsyn till de ofta rätt betydliga afstånden på landet i många fall bli betungande och komma att verka hindrande äfven i fråga om de mest oskyldiga och harmlösa nöjestillställningar, hvilkas anordnande icke synes böra försvåras. Om en anmälningsplikt af ifrågavarande art skulle införas, torde i samband med en dylik åtgärd börja sörjas äfven för en ordnad uppsikt öfver de anmälda tillställningarna, enär stadgandet om anmälningsplikt ju i annat fall vore tämligen ändamålslös. Härigenom skulle emellertid för landsbygdskommunerna jämväl kunna vållas utgifter, som i talrika fall vore alldeles onödiga.

I betraktande af hvad sålunda anförts, har utskottet icke funnit sig kunna tillstyrka bifall till motionärens förslag, däri åsyftas utfärdandet af en ordningsstadga af antydd beskaffenhet för rikets landsbygdskommuner i allmänhet. Å andra sidan vill utskottet emellertid så till vida gifva motionären rätt, att för vissa landsbygdskommuner onekligen ett behof af särskilda ordningsstadgar förefinnes, hvilket behof måhända icke kan anses vara i tillräcklig grad tillgodosedt genom den förut omförmälda bestämmelsen i § 7 af kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862. Förhållandena i detta afseende äro inom olika trakter å landsbygden högst olika, och kommuner med en talrik och på vissa områden tätt sammanträngd samt tillika måhända ganska rörlig befolkning äro icke jämförliga t. ex. med kommuner, som hafva en jämnare fördelad och mera bofast sådan. I kommuner af förstnämnda slaget kunna onekligen andra åtgärder för ordningens upprätthållande och öfvervakande vara af behofvet påkallade än i kommuner af den sistnämnda beskaffenheten. I afseende härpå vill utskottet emellertid påpeka, att § 13 i ordningsstadgan för rikets städer, hvilken § innehåller just de bestämmelser, hvilka motionären anser i första hand böra inrymmas jämväl i en ordningsstadga för landsbygdskommunerna, redan nu kan genom särskildt beslut af vederbörande myndigheter blifva gällande för visst område å landsbygd, nämligen för område »invid eller i närheten af stad». Då omförmälda ordningsstadga är afsedd att gälla icke blott för stad utan i tillämpliga delar jämväl för »köping, hamn, fiskläge och annat ställe med större sammanträngd befolkning», så synes en nära liggande konsekvens af detta förhållande böra vara den, att § 13 i nämnda ordningsstadga borde kunna bringas i tillämpning äfven för visst område invid eller i närheten af platser af sist omförmälda slag. Äfven inom andra landsbygdskommuner, särskildt sådana med större eller

talrikare bruksanläggningar eller industriella inrättningar, torde i åtskilliga fall förhållandena vara så likartade med dem, hvilka råda i städernas grannskap, att jämväl i sådana kommuner § 13 i ordningsstadgan för rikets städer borde med fördel kunna tillämpas. En åtgärd i sådan riktning, att nämnda § genom en för ändamålet lämplig omredigering af § 30 i ordningsstadgan för rikets städer kunde efter särskildt beslut af vederbörande myndigheter blifva gällande för område å landsbygden äfven annorstädes än i närheten af stad, anser utskottet för sin del vara den närmast till hands liggande och mest ändamålsenliga utvägen för vinnandet af det syfte, som föranledt föreliggande motion. En dylik åtgärd skulle utskottet ock gärna velat tillstyrka. Då emellertid en hemställan af sådan innebörd icke torde kunna föranledas af motionärens nu gjorda yrkande, finner sig utskottet på grund af det anförda böra hemställa,

att herr C. Sandquists förevarande motion icke måtte till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 april 1907.

På utskottets vägnar:

ROBERT JOHANSSON.

Det skulle antecknas, att herr *H. Wijk* icke deltagit i den slutliga behandlingen af detta ärende.

Bilaga.

**Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse,
angående ändring i ordningsstadgan för rikets städer,**

gifven Stockholms slott den 10 december 1886.

Vi OSCAR, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att vi på framställning af öfverståthållareämbetet och efter det vederbörande blifvit hörda, funnit godt förordna, att nedannämnda §§ i ordningsstadgan för rikets städer af den 24 mars 1868 skola hafva följande ändrade lydelse:

13 §.

Hvar och en, som vill i stad eller å dess område gifva offentlig föreställning, såsom skådespel, lindansning, konstridning, förevisa djur, konststykke eller annat dylikt, hålla konsert eller eljest utföra musik, anställa maskerad, bal, lekstuga eller andra nöjen, hålla allmänt föredrag, som ej är att hänföra till andaktsöfning eller föreläsning vid läroanstalt, hålla allmänt sammanträde eller göra andra tillställningar af hvad beskaffenhet som helst, hvilka genom allmän tidning, anslag eller annorledes kungöras, eller hvartill inträdeskort försäljas eller afgift på ett eller annat sätt från allmänheten fordras, begäres eller mottages, eller till hvilka allmänheten eljest har tillträde, skall därom göra anmälan hos polismyndigheten. Ifall tillställningen kungöres genom allmän tidning, skall denna anmälan ske före kungörandet och eljest, där så ske kan, minst 24 timmar före tillställningens början. Den, som anmäler tillställningen, vare pliktig, när det af polismyndigheten påfordras, ej mindre att styrka, att den uppgifna lokalen eller platsen blifvit af ägaren eller innehafvaren upplåten för ändamålet, än äfven att om tillställningens ändamål och beskaffenhet lämna polismyndigheten de upplysningar, denna äskar för att kunna meddela

erforderliga ordningsföreskrifter; allt vid äfventyr, att tillställningen eljest anses icke vara behörigen anmäld.

Är fråga om maskerad, bal, lekstuga, lindansning, positivspelning eller dylikt, akrobatiska konststycken, konstridning, djurföreläsning eller andra med dessa jämförliga tillställningar, eller skall tillställning äga rum på gata, torg eller annan allmän plats eller på annat under bar himmel beläget ställe, till hvilket allmänheten eljest har obehindradt tillträde; då skall polismyndighetens tillstånd afvaktas, och vare förbjudet att, innan tillstånd meddelats, utlämna inträdeskort, fordra, begära eller mottaga afgift.

Den, som gjort anmälan om tillställning, vare sig tillstånd erfordras eller icke, har att ställa sig till efterrättelse de ordningsföreskrifter, som kunna af polismyndigheten meddelas.

Underlåter någon hvad här är stadgad, eller försummar ägare eller innehafvare af lokal eller plats, som för tillställning kommer att begagnas, att före tillställningens början göra sig förvissad att tillställningen blifvit vederbörligen anmäld eller i fall, där sådant erfordras, tillåten, böte från och med 5 till och med 100 kronor.

Där sig visar, att tillställning, som här ofvan omförmäles, åsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder till svårare oordning, äger polismyndigheten att dess förnyande förbjuda. I nu nämnda fall, äfvensom då tillställningen utan vederbörlig anmälan eller tillåtelse äger rum eller bland de närvarande uppkommer oordning af svårare beskaffenhet, den där icke genom deltagarnes i densamma aflägsnande kan undanröjas, må sammankomsten af polismyndigheten upplösas; och vare alla de, som å stället sig församlat, pliktige att, på nämnda myndighets uppmaning, därifrån sig begifva, vid bot från och med 5 till och med 100 kronor för enhvar, som icke ställer sig sådan uppmaning till efterrättelse.

30 §.

Hvad i denna stadga är föreskrifvet om stad, gälle äfven i tillämpliga delar för köping, hamn, fiskläge och annat ställe med större sammanträngd befolkning, då Kungl. Maj:ts befallningshafvande, efter vederbörandes hörande, sådant förordnar genom beslut, som skall Kungl. Maj:ts pröfning underställas; skolande Kungl. Maj:ts befallningshafvande i sammanhang härmed, efter det vederbörande blifvit hörda, jämväl underställa Kungl. Maj:ts pröfning förslag om hvilka styrelser eller myndigheter böra på

sådant ställe fullgöra hvad som i stad, enligt stadgan, åligger magistrat eller annan lokalmyndighet därstädes, samt om dessa styrelser eller myndigheters sammansättning och vidden af deras befogenhet uti ifrågavarande hänseende.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande äge jämväl, där omständigheterna därtill föranleda, att, efter vederbörandes hörande, genom beslut, som underställes Kungl. Maj:ts pröfning, särskildt förordna, att hvad i 13 § är stadgadt skall tillämpas å visst område invid eller i närheten af stad, och tillkommer i ty fall inom sådant område kronofogde enahanda befogenhet, som enligt 13 § är i fråga om stad tillagd polismyndighet därstädes.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Vi detta med egen hand underskrifvit och med Vårt Kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 10 december 1886.

OSCAR.

(L. S.)

E. von Krusenstjerna.